

Schriftlicht

Wees niet bang

H. van den Berg

Welnu, dit zegt de HEER, die jou schiep, Jakob, die jou vormde, Israël: Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen, ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij! Moet je door het water gaan - ik ben bij je; of door rivieren - je wordt niet meegesleurd. Moet je door het vuur gaan - het zal je niet verteren, de vlammen zullen je niet verschroeien.

Want ik, de HEER, ben je God, de Heilige van Israël, je redder. Voor jou geef ik Egypte als losgeld, Nubië en Seba ruil ik in tegen jou.

Jij bent zo kostbaar in mijn ogen, zo waardevol, en ik houd zo veel van je dat ik de mensheid geef in ruil voor jou, ja alle volken om jou te behouden.

Wees niet bang, want ik ben bij je.

(Jesaja 43:1-5a)

Angst. Er zijn vele dingen om bang van te zijn. Als ik met mijn kleindochter door het dorp fiets, vindt ze zware vrachtauto's eng. Angst, je hebt ze in maten en soorten. Pleinvrees, hoogtevrees, angst om mensen in vertrouwen te nemen, en de heftigste is wel de angst voor de dood, in z'n vele verschijningsvormen. In bovenstaande tekst lees je meer dan eens de oproep: wees niet bang. Wat is daar het geheim van?

Jakob

Welnu. Zo begint de tekst. Als je dat leest in de Bijbel, komt er een verrassing. God is boos op het volk, dat lees je in hoofdstuk 42. 'Hij stortte zijn brandende toorn over hen uit in allesverterend krijgsgeweld. Ze waren omringd door vlammen, maar zagen niet in waarom, ze stonden in brand, maar trokken er geen lering uit.' Wat verwacht je dan? Er blijft van het volk niks over, een hoopje as. Maar het loopt anders.

'Welnu, dit zegt de HEER, die jou schiep, Jakob, die jou vormde, Israël: Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen...' Snap je dat nou? God straft niet, maar verlost. Israël, nu nog in Babel, wees niet bang! Waarom niet?

Wel, God had Jakob geschapen. Jakob zelf, hij had zijn leven aan God te danken. Maar hier wordt met Jakob het volk bedoeld. Het volk uit Jakob geboren. God had het volk geschapen, als een volk aan elkaar gesmeed. Door de geschiedenis heen. Hij had het uit Egypte geroepen, in de woestijn gebracht en bij de Sinai een verbond met dat volk gesloten. Al die verschillende mensen hoorden nauw bij elkaar, door alles wat er gebeurd was in de woestijn. Jakob, dat is geen fijne naam. Jakob: hielienlichter, bedrieger. Dat was hij geweest. Hij had zijn vader bedrogen, en zijn broer Esau. Hij wilde God een handje helpen, om de beloften waar te maken die God hem had gegeven. Hij wilde zélf het heft in handen nemen. Maar met zijn slimmigheid komt hij lelijk op de koffie. Hij moet vluchten uit het beloofde land, en als hij terugkomt, breekt het angstzweet hem uit (Gen. 32:8). Esau komt eraan, dat loopt verkeerd af. Hij wil zelf de touwtjes in handen hebben, maar dat wordt een angstige geschiedenis. Het loopt hem uit de hand. Dat maakt onzeker en bang.

Israël

Dan komt hij bij de rivier de Jabbok. Al zijn vrouwen en kinderen steken de rivier over, ook het vee. Maar als hij zelf wil oversteken, wordt hij tegengehouden. Een man vecht met hem. De hele nacht, tot de volgende morgen. Die man is God in een mensgestalte. Aan het eind van het gevecht raakt God zijn heup aan. Jakob zal in het vervolg mank lopen. God laat merken dat Hij de sterkste is. Jakob werkt er wel hard aan om de zegen naar zich toe te halen. Maar hij merkt: er zijn sterkere krachten. Hij moet leren: het hangt niet van mij af, dat beloften uitkomen.

Jakob houdt zijn tegenstander vast, en wil eerst gezegend worden. Hosea 12:5 zegt dat Jakob huilend om een gunst smeekte. Wat een verandering. Eerder vroeg Jakob niets. Hij zou het zelf doen. Gevolg: een bang mannetje. Maar hij is veranderd. Hij voelt dat God hem moet helpen. God is bezig met deze man, boetseert Jakob tot een ander mens. Dan krijgt hij een andere naam: Israël, 'hij strijdt met God'. Dat had hij gedaan. Hij had zelfs gewonnen. Niet dat Jakob sterker was. Maar hij heeft God voor zich gewonnen, toen Hij smekend zich aan Hem vastklampte. Hij heeft laten zien: HERE, ik moet het van U hebben. U moet helpen. Dán krijgt Hij Gods zegen. Dán durft hij ook de ontmoeting met Esau aan.

Gods trouw

Daar herinnert God aan. Aan vroeger. Ik ben nog steeds zo. Ik ga nog steeds zo met jullie om, zoals dat eeuwen geleden al gebeurde. Israël, Ik ben toen iets moois met jullie begonnen. Zou Ik dat nu laten vallen? We hebben zoveel met elkaar gekregen in de loop van de eeuwen. Ik blijf trouw. Denk aan je verleden. Dat cirkelt om twee namen: Jakob, de man die het zelf op een slimme manier wilde aanpakken. Een bang verhaal. En Israël: het volk geeft zich over aan God, voelt eigen zwakheid en ervaart Gods kracht. Zo ging het toch vaak? Wilden ze het zelf doen, dan werd het hun bang om het hart. Dan paste die oude naam: Jakob. Maar God heeft hen gevormd tot een volk dat Israël heet. Gaven ze zich gewonnen aan Hem, dán kwam het goed, dán hoefde je niet bang te zijn. Ik zál je vrijkopen, zegt Jesaja namens God. Hoe vaak is dat niet gebeurd? Jakob kon niet verlossen, maar toen hij Israël heette, wérd hij verlost. Met zijn gezin en zijn veestapel trekt hij naar het beloofde land. En zo heeft God vaak verlost. Door de eeuwen trouw aan zijn volk.

Bij de naam geroepen

'Ik heb je bij je naam geroepen ...,' zegt Jesaja. Je kunt op verschillende manieren geroepen worden. Als je naam in de wachtkamer van de dokter wordt afgeroepen, is dat onpersoonlijk. Maar als een moeder haar kind roept, hoor je daar liefde in, zorg. Zo roept God zijn volk. Een roep vol liefde. Bij de naam, heel persoonlijk. God heeft juist dit volk geroepen, uitgekozen om een bijzondere band mee te hebben.

Zo zijn wij als Gods volk gevormd. Hij is met ons aan het kneden en vormen geweest. Zo werden wij een volk, zijn gemeente, die zich gewonnen geeft aan God. Niet zelfredzaam, maar gered. In Christus. Als wij ons leven zelf onder controle willen houden, dan wordt het angstig. Maar in Christus ben je geborgen bij God. Hij roept ook ons bij onze naam. Bij de doop, ieder persoonlijk. Maar vol liefde. God kent je. Je bent geen vreemde voor Hem. God heeft de zijnen daar speciaal voor uitgekozen. We zijn van Hem, zijn eigendom. Dat zegt God tegen het volk Israël, dat zegt Hij tegen zijn gemeente en tegen jou.

Ik ben bij je

Overkomt je dan nooit eens wat? Dat zegt de HERE niet. Vers 2: 'Moet je door het water gaan - ik ben bij je; of door rivieren - je wordt niet meegesleurd. Moet je door het vuur gaan - het

zal je niet verteren, de vlammen zullen je niet verschroeien.’ Israël zal het zwaar krijgen, op de terugtocht uit Babel. Het water zal hun tot de lippen staan, de grond wordt heet onder de voeten. Alle reden om bang te zijn toch? Nee, want Ik ben bij je, zegt God. God is dichtbij. Wat zegt dat, als iemand dichtbij is? Dan kun je nóg het gevoel hebben dat je er alleen voor staat. Je leeft met elkaar in één gezin. Toch kan het eenzaam voelen. De mensen die het dichtst bij je staan, lijken je niet te begrijpen. Maar God is bij je. Dat is meer, dan: Hij is bij je in de buurt. God is bij je, dan gebeurt er wat! Dat kon het volk toch weten? Toen ze door het water gingen van de Rode Zee, lag er op het juiste moment een pad. Toen ze door de rivier de Jordaan trokken, stond het water als een muur overeind; het volk kon met droge voeten door de Jordaan. En later de vrienden van Daniël in een brandende oven, dan is God met hen; dat weet het volk op dat moment nog niet, maar wij wel. Zonder schroeiplek stappen ze uit de oven.

Die God is dezelfde. Hij is met je: het water kan tot de lippen komen, maar zal je niet overspoelen. Het vuur wordt je na aan de schenen gelegd. Je wordt bang: dit red ik niet. Maar God haalt je erdoor. God is bij je, want éénmaal moest een Man het zonder God doen. In de brand van de helse kwellings. Geen hulp van boven. Aan een kruis hing Hij. Van God verlaten. Opdat wij nooit meer door Hem verlaten zouden worden. En we altijd mogen zeggen: God met ons.

Een onbegrijpelijke ruil

Hij heeft daar een wonderlijke ruil voor overgehad. God, de heilige Israëls, de Verlosser, gaat ook ruilen. ‘Voor jou geef ik Egypte als losgeld, Nubië en Seba ruil ik in tegen jou.’ Het gaat Hem om een arm volk, joden die als gevangenen in Babel zitten. Mensen die niets hebben en van wie weinig te verwachten is. Ze zijn blind en doof (42:18) voor wat God doet. Ze zien zichzelf, in hun ellende een zielig hoopje mensen. Klagerig omdat God hen vergeet. Wat moet de HERE nou met zo’n volk? Wij zouden er gauw mee klaar zijn: God moet ze maar mooi laten zitten in Babel. Dat zijn toch geen mensen waar Hij iets mee kan. Hij heeft weinig plezier aan ze beleefd.

Maar God doet anders. Je valt van de ene verbazing in de andere. Nota bene: God gaat ruilen. Hier worden drie landen genoemd. Rijke landen, met een bloeiende economie. Misschien wel rijk door bodemschatten. Of door bloeiende handel. Hoofdstuk 45:14 zegt dat deze landen veel te bieden hebben. Wat doet de HERE? Hij zegt tegen Cyrus, koning van Perzië: jij mag die landen van mij hebben. En zo is het gebeurd. Cyrus heeft die landen later veroverd. Maar daar moet wel wat tegenover staan. God, de Heilige van Israël wil zijn volk terug. En jawel, Cyrus heeft het vrijgelaten, ze mochten weer naar Kanaän. God betaalt drie rijke landen als losgeld, om zijn volk terug te krijgen. Een hoge losprijs. Niet te begrijpen. Dit slaat alles. Dit kan helemaal niet uit. Economisch een slechte ruil, rijke landen, met sterke mensen, ruilen voor een armzalig hoopje mensen in Babel. Hoe kómt God erbij!

Liefde in het spel

Nou, zegt Hij: ‘Jij bent zo kostbaar in mijn ogen, zo waardevol, en ik houd zoveel van je dat ik de mensheid geef in ruil voor jou, ja alle volken om jou te behouden.’ Dát zit erachter. Er is liefde in het spel. En dan kijken ogen anders. Een jongen ziet wat in zijn meisje, want hij houdt van haar. God ziet wat in een volk waar iedereen aan voorbij kijkt. Hij houdt van dat volk. Het is zelfs kostbaar, de moeite waard, hooggeschat. Anderen vertrappen het. Maar God heeft het hoog. God kijkt anders, want Hij heeft lief. Drie rijke volken, het mag Hem wat kosten! Hij moet en zal zijn volk terug. Dit is te gek voor woorden. Dwaas!, zouden wij zeggen. Maar het dwaze van God is wijzer dan de mensen, weet de apostel (1 Kor. 1:25).

God heeft lief. En dus: wees niet bang. Hij is met zijn liefde een muur om je heen. Wonderlijk. Wat zijn wij voor mensen. Blind en doof. Je bent bang dat God je niks vindt, weggooit als oud vuil. Eenzaam voel je je. Mensen laten je merken dat je mislukt bent. Niemand die je nodig heeft. Het maakt onzeker en bang. Je bent je vertrouwen kwijt. Ook in broeders en zusters van de kerk. Ze deugen niet. Moet je kijken wat er in de kerk allemaal kan. Hoe mensen met elkaar omgaan. Je durft niemand te vertrouwen. Je bent zo in kerkmensen teleurgesteld, je houdt je afzijdig. Wat moet God toch beginnen met al die mensen.

Geen ruimte voor angst

Hij móet niets beginnen. Hij ís al begonnen. Hij heeft geruild! Een zalige ruil. Hij gaf voor dat armzalige hoopje mensen zijn enig Kind weg. Als losgeld. Jezus Christus en die gekruisigd. Voor die gemeente betaalde Hij de hoogste prijs. Het heeft Hem véél gekost. Hij deed dat voor mij, en voor mensen om mij heen, die in Hem geloven. Ook die broeder die jij niet mag, is duurbetaald! Je broeder, van wie jij geen hoge pet op hebt, God heeft hem hoog in Christus! Als God nou zo naar ons kijkt, laten we dan zo ook naar onszelf en naar elkaar kijken. God wil zijn liefde kwijt aan ons om Christus' wil. Als je zo naar elkaar kijkt, dan groeit er vertrouwen, de gemeente wordt een veilig huis vol liefde. Je hoeft niet meer bang te zijn. Niet bang voor God. Hij laat je niet vallen. Je bent te kostbaar. Niet bang om af te gaan in de broederkring, bang om die ander te vertrouwen. Dat moet groeien, beschadigd vertrouwen heeft tijd nodig om te herstellen. Maar vooral geloof! Geloof in de ongelooflijke liefde van God. Dan gebeurt er een wonder. De angst verdwijnt. Want 'de liefde laat geen ruimte voor angst' (1 Joh. 4:18).